

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

65

Vragen van de leden **Kathmann** (GroenLinks-PvdA) en **Six Dijkstra** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Minister van Economische Zaken en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de groeiende afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten* (ingezonden 23 mei 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Marum** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Minister van Economische Zaken (ontvangen 19 september 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2560.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht: «Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer» (BNR, 20 mei 2025)? Bent u tevens bekend met het feit dat de hoofdaanklager van het Internationaal Strafhof onlangs de toegang tot Microsoft-diensten is ontzegd op laste van de Amerikaanse regering?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat de KvK, het CBS en de RVO, die BNR met veertien andere overheidsorganisaties onder de loop heeft genomen,¹ de overstap naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners niet heroverwegen? Zo ja, kunt u dit besluit onderbouwen?

Antwoord 2

Rijksbreed

Het Kabinet is het met de indieners eens dat zorgvuldige afwegingen bij cloudmigraties van groot belang zijn. Daarom moeten volgens het huidige

¹ Dit betreft de volgende zbo's: UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Kamer van Koophandel (KvK), De Nederlandsche Bank (DNB), Autoriteit Consument en Markt (ACM), Autoriteit Financiële Markten (AFM), Autoriteit Persoonsgegevens (AP), Nederlandse Zorgautoriteit (NZa); en de volgende agentschappen: Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Rijkswaterstaat (RWS), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), Logius

beleid al een reeks van aspecten afgewogen worden. Onderdelen van de Rijksdienst zijn verplicht het Rijksbreed cloudbeleid 2022 te volgen. Hierin wordt reeds aandacht besteed aan de risico's rondom marktconcentratie. Zbo's zijn niet verplicht het Rijksbreed cloudbeleid te volgen, maar het wordt hen wel aangeraden. Daarnaast zijn zbo's verplicht – op basis van de Kaderwet zbo's – om op de voet van de ter zake voor de Rijksdienst geldende voorschriften maatregelen te nemen.

De continuïteit van de dienstverlening, nationale veiligheid en publieke waarden zijn daar verdere voorbeelden van. Ook dienen beveiligingsmaatregelen genomen te worden en risicoanalyses geactualiseerd te worden wanneer daar aanleiding toe is. In de herziening van het rijksbreed cloudbeleid wordt tevens aandacht besteed aan het verder beperken van afhankelijkheid van enkele leveranciers, de zogeheten marktconcentratie- en continuïteitsrisico's.

Ministerie van Economische Zaken

Genoemde partijen volgen het rijkscloudbeleid. Periodieke heroverweging is hier geen onderdeel van. Op het moment dat situaties daar aanleiding toe geven wordt er naar gekeken. Maar ook dan zijn er beleidsmatige beperkingen (aanbestedingsregelgeving, lopende contracten etc.). In het eerdere debat inzake migraties van overheids-ICT naar het buitenland dd. 13 maart jl. over dit onderwerp heeft de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering aangegeven «niet alle cloudmigraties terug te willen draaien en wel een (her)overweging toe te willen passen bij nieuwe cloudmigraties.»

Vraag 3

Welke processen, registers, (mail)communicatiediensten en / of organisatie-onderdelen die onder uw verantwoordelijkheid vallen, zijn op dit moment reeds ondergebracht in de cloud van Amerikaanse dienstverleners?

Antwoord 3

Rijksbreed

Voor de beantwoording limiteren wij ons tot het gebruik van materieel public cloudgebruik. Materieel public cloudgebruik is gebruik van public clouddiensten ten behoeve van het uitvoeren van de primaire taak van een organisatie. Met andere woorden, voor de organisatie is die (cloud)dienst van wezenlijk belang.

Ministerie van Economische Zaken

Binnen het Departement en de daaronder ressorterende organisatieonderdelen wordt conform de mogelijkheden van het rijkscloudbeleid gebruik gemaakt van clouddienstverleners. Onder de afspraken van SLM rijk betreft dit diensten van Amerikaanse dienstverleners Microsoft en Amazon Web Services.

Voor de werkplek maakt het departement van EZ gebruik van MS365 in de public cloud van Microsoft.

Vraag 4

Kunt u een overzicht geven van de geplande en voorgenomen migraties naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners, daar waar het uw departement, de KvK, het CBS, de RVO en andere overheidsorganisaties onder uw gezag betreft?

Antwoord 4

Rijksbreed

Ten behoeve van de Kamerbrief van 22 november 2024² is een aanvraag gedaan bij alle departementen ten behoeve van een overzicht van alle geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland. Het Ministerie van Defensie is daarin buiten beschouwing gelaten omdat zij buiten de scope van het Rijksbreed cloudbeleid vallen. Dit neemt niet weg dat Defensie wel gebruik maakt van clouddiensten. De departementen zijn zelf verantwoordelijk voor de implementatie van het cloudbeleid en

² Kamerstukken II, 2024, 26 643, nr. 1243

daarom is het hun eigen afweging en invulling over wat zij onder (materiële) cloudmigraties verstaan.

Voor dit overzicht verwijst het Kabinet naar de Kamerbrief over geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland van 22 november jl.

Ministerie van Economische Zaken

Eerder voorgenomen migraties worden nader beschouwd, rekening houdend met de herziening, mede o.b.v. de aangenomen Kamermoties, van het Rijksbreed cloudbeleid. In de recent departementaal besloten cloudstrategie zijn hiervoor aanvullende en aangescherpte criteria vastgesteld.

Er wordt gewerkt aan een generiek MS Azure platform voor data verwerking. Het gebruik wordt heroverwogen.

De voorgenomen migratie van de Oracle ERP-oplossing naar Oracle Fusion, is heroverwogen met als voorlopig resultaat dat dit binnen de EER gehost gaat worden met extra risicogaranties en -afspraken.

Vraag 5

Kunt u illustreren wat de directe gevolgen zouden zijn voor de continuïteit van de processen, dienstverlening en dataopslag binnen uw departement, de KvK, het CBS, de RVO en andere overheidsorganisaties onder uw gezag, wanneer deze de toegang tot Amerikaanse digitale dienstverlening zouden worden ontzegd, zowel op dit moment als na de geplande en voorgenomen migraties? Welke merkbare gevolgen zou dit hebben voor Nederlandse burgers en voor de samenleving? Hoe gaat u ervoor zorgen dat die risico's gemitigeerd worden?

Antwoord 5

Rijksbreed

De Verenigde Staten is en blijft een belangrijke bondgenoot, niet op de laatste plaats voor onze welvaart en veiligheid. Nederland zet zich er daarom voor in dat we als EU blijven samenwerken en optrekken met de VS, maar tegelijkertijd zelf verantwoordelijkheid nemen en ook eensgezind met de EU optrekken waar het onze kernbelangen betreft. Het kabinet is het wel met u eens dat een te grote afhankelijkheid van één of enkele marktpartijen ongewenst is. In de afweging welke data we in eigen beheer dan wel in de public cloud verwerken, moeten strategische afhankelijkheden én marktconcentraties worden meegewogen.

Dit nemen wij momenteel mee in de herziening van het Rijksbreed cloudbeleid, maar ook in de beleidskaders voor digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid, en in de IT-sourcingstrategie Rijk. Ook zet het Kabinet zich in voor een verkenning naar een soevereine overheidscloud als alternatief voor public clouddiensten.

Deze voorziening moet de kloof overbruggen voor digitale dienstverlening waarvoor het gebruik van public cloud onwenselijk is, bijvoorbeeld vanwege de gevoeligheid van gegevens of wanneer ongewenste afhankelijkheden vermeden moeten worden.

Afhankelijkheden zijn echter niet te voorkomen en zijn ook niet altijd ongewenst. Het is van belang om op case-by-case basis zorgvuldig afwegingen te maken, om te bepalen waar en op welke wijze risicovolle strategische afhankelijkheden waar nodig voorkomen kunnen worden. Dit speelt op meer gebieden dan alleen cloud.

Het onderwerp «Strategische Autonomie» heeft uitgebreid aandacht van de Rijksoverheid. Onder andere middels de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie (DOSA) en de medio dit jaar verwachte Visie digitale autonomie en soevereiniteit overheid.

Ministerie van Economische Zaken

Het niet meer kunnen gebruiken van dienstverlening door Amerikaanse leveranciers zou op dit moment tot onoverkomelijke verstoring kunnen leiden van de dienstverlening. Daarom wordt door het departement actief meegewerkt aan de pilot voor het inzetten van «Mijn Bureau» als een van de mogelijke alternatieven. Bovendien worden er in Europees verband (Euro-cloud) mogelijkheden onderzocht.

Voor het opvangen van piekmomenten in de dienstverlening blijft het belangrijk om snel te kunnen op- en afschalen. NL/EU alternatieven worden onderzocht.

Vraag 6

Kunt u onderbouwen wat Amerikaanse wetgeving, zoals de CLOUD Act en de Foreign Intelligence Surveillance Act, in het ergste geval betekent voor de vertrouwelijkheid van de data die uw departement, de KvK, het CBS, de RVO en andere overheidsorganisaties onder uw gezag hebben opgeslagen in de cloud van Amerikaanse dienstverleners? Wat zou het gevolg zijn voor Nederlandse burgers en de samenleving wanneer al deze data tezamen in handen van een statelijke actor zou belanden?

Antwoord 6

Rijksbreed

Diverse landen kennen wet- en regelgeving met extraterritoriale werking die medewerking aan veiligheidsdiensten verplicht, zoals de CLOUD Act in de VS. Dergelijke wet- en regelgeving kan, in bepaalde gevallen mogelijk leiden tot ongewenste toegang tot Nederlandse gegevens wanneer dit conflicteert met regelgeving als de AVG. Op basis van het advies van GreenbergTraurig kan echter geconcludeerd worden dat in het geval van de CLOUD Act het risico klein is.³

Ongeacht de wijze van verkrijging, is het in ieder geval onwenselijk dat alle data tezamen in handen van een statelijke actor kunnen belanden. Om dit te voorkomen kent het huidige Cloudbeleid al diverse regels omtrent de typen data die in de public cloud verwerkt mogen worden. In de herziening van het Cloudbeleid wordt ook hier aandacht aan besteed.

Vraag 7

Heeft u migraties naar digitale diensten van Amerikaanse techgiganten stopgezet of heroverwogen naar aanleiding van de aangenomen motie-Kathmann c.s. (Kamerstuk 26 643, nr. 1315) die hiertoe oproept?

Antwoord 7

Rijksbreed

Bij iedere migratie naar de Public Cloud moet zorgvuldig overwogen worden of de migratie leidt tot risico's. Er zijn migraties heroverwogen naar aanleiding van onder meer de motie Kathmann. Met bijvoorbeeld als gevolg dat verwerking van data alleen binnen de EER plaatsvindt. Zie verder vraag 2.

Ministerie van Economische Zaken

Ja, de voorgenomen migratie van de Oracle ERP-oplossing naar Oracle Fusion, is heroverwogen met als voorlopig resultaat dat dit binnen de EER gehost gaat worden met extra risicogaranties en -afspraken.

Vraag 8

Hoe geven uw departement, de KvK, het CBS, de RVO en andere overheidsorganisaties onder uw gezag voorts invulling aan de aangenomen motie-Six Dijkstra c.s. (Kamerstuk 26 643, nr. 1320) die oproept om als doelstelling te hanteren dat de continuïteit van digitale overheidsdienstverlening niet rechtstreeks afhankelijk is van partijen uit de Verenigde Staten?

Antwoord 8

Ministerie van Economische Zaken

Zie vraag 5.

Vraag 9

Kunt u toezeggen dat de afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten binnen uw departement, de KvK, het CBS, de RVO en andere overheidsorganisaties onder uw gezag niet verder zal toenemen, en dat het bevorderen van de strategische autonomie van Nederland en / of Europa het uitgangspunt is bij elk besluit omtrent digitale diensten dat onder uw gezag genomen wordt?

³ Cloud Act Memo | Publicatie | Nationaal Cyber Security Centrum

Antwoord 9

Ministerie van Economische Zaken

Departementaal is er een aangescherpte cloudstrategie vastgesteld, binnen de kaders van het huidige Rijksbreed cloudbeleid, met daarin aanvullende criteria die ondersteunen in het bevorderen van de strategische autonomie en waar dat mogelijk is zich richten op het beperken van de afhankelijkheid van enkele aanbieders.

Vraag 10

Kunt u de ACM, als onafhankelijke autoriteit, vragen of zij bereid is om zelfstandig te reageren op vragen 2, 4, 5, 6, 8 en 9?

Antwoord 10

Ministerie van Economische Zaken

Ja, ik ben bereid dat te doen en heb dat inmiddels aan de ACM gevraagd. De ACM geeft aan dit zo snel mogelijk te beantwoorden.

Vraag 11

Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden vóór het notaoverleg over de initiatiefnota «Volken aan de horizon» (Kamerstuk 36 574) van 2 juni a.s.?

Antwoord 11

De verzending heeft zo spoedig mogelijk plaatsgevonden.